

S. Cichosz

Pytania i odpowiedzi prawne

Palestra 9/10(94), 77-78

1965

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Te dwa kryteria nie zachodzą z pewnością na siebie. Inne jest też w nich ustosunkowanie się do zagadnienia. W wypadku kryterium „dobrego kierowcy” ustosunkowujemy się niejako od drugiej strony do zagadnienia. Zakładamy po pierwsze, że od każdego można wymagać tego, co uczyni dobry kierowca. Po drugie zakładamy, że to, co czyni dobry kierowca, ma charakter postępowania odpowiadającego obowiązkowi określonego zachowania się powszechnie uznawanego. Niemniej jednak w sytuacjach typowych rozstrzygnięcia powinny być podobne. Można więc posługiwać się tym kryterium pamiętając, że taki „idealny” kierowca nie istnieje. W życiu istnieją tylko konkretni kierowcy o indywidualnie określonych cechach osobowości. Natomiast sytuacje drogowe mogą mieć charakter typowych i dla nich można i należy formułować reguły celowego postępowania, nadając im w drodze ustawowej charakter reguł powszechnie obowiązujących lub też — z chwilą gdy są uznawane w danej dziedzinie (tu: komunikacji drogowej) za zgodne z powszechnym przekonaniem — traktować jako prawo obowiązujące.

PYTANIA I ODPOWIEDZI PRAWNE

PYTANIE:

„Czy przewidziany w art. 640 i nast. k.p.c. tryb składania oświadczeń o przyjęciu lub odrzuceniu spadku stosuje się również w wypadkach, gdy termin do złożenia takiego oświadczenia upływa po dniu 31 grudnia 1964 r., jedynie ze względu na to, że spadkobierca dowiedział się o tytule powołania go do spadku po dniu 30 czerwca 1964 r. W szczególności chodzi o to, czy w stosunku do tych spadków (podlegających ze względu na chwilę ich otwarcia prawu spadkowemu z r. 1946) możliwe jest złożenie oświadczenia inaczej niż do protokołu (art. 641 § 4 k.p.c.) dlatego, że możliwość składania takiego oświadczenia na piśmie z podpisem urzędowo poświadczonym wynika z przepisów art. 1018 § 3 k.c., a w prawie spadkowym z r. 1946 odpowiedniego przepisu nie było. W tej mierze obowiązywał w tym prawie przepis wręcz odmienny, przewidujący tylko jedną formę składania oświadczeń, tj. do protokołu (art. 61 § 1 post. spadkowego i w związku z nim przepisy art. 1, 3 i 6 dekretu z dnia 18.II.1955 r. — Dz. U. Nr 9, poz. 56).

Czy do tych wypadków może mieć zastosowanie norma art. LXIV przep. wpraw. k.c.?”

ODPOWIEDZ:

Dla udzielenia odpowiedzi na postawione pytanie należy porównać stan prawny obowiązujący do dnia 1 stycznia 1965 r. ze stanem prawnym obecnie obowiązującym.

Art. 40 prawa spadkowego obowiązującego do dnia 1 stycznia 1965 r. głosił, że oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może być złożone tylko wobec sądu. Jednakże dekret z dnia 18 lutego 1955 r. o przekazaniu państwowym biur notarialnym niektórych dotychczasowych czynności sądowych (Dz. U. Nr 9, poz. 56), który wszedł w życie dnia 1 kwietnia 1955 r., stanowi, że przyjmowanie oświadczeń o przyjęciu i odrzuceniu spadku należy do państwowych biur notarialnych istniejących w siedzibach sądów powiatowych i ich wydziałów zamiejscowych. Od dnia 1 kwietnia 1955 r. w sądzie powiatowym można było złożyć

tego rodzaju oświadczenie tylko wtedy, gdy miało ono znaczenie dla rozstrzygnięcia toczącej się w sądzie sprawy albo gdy w siedzibie sądu powiatowego lub wydziału zamiejscowego nie było państwowego biura notarialnego. Przyjmując tego rodzaju oświadczenie, państwowe biuro notarialne bądź sąd powiatowy spisywały protokół, stosując przepis art. 61 i nast. dekretu z dnia 8 listopada 1946 r. o postępowaniu spadkowym.

Obowiązujący obecnie od dnia 1 stycznia 1965 r. przepis art. 1018 § 3 k.c. stanowi, że oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku można złożyć ustnie lub na piśmie z podpisem urzędowo poświadczonym. W ten sposób przepis ten, utrzymując dotychczasową formę składania tych oświadczeń, ustanawia ponadto drugą, nową formę złożenia tego rodzaju oświadczenia, tj. złożenia go na piśmie z podpisem urzędowo poświadczonym.

Przepisy nowego k.p.c., uchylając m.in. powołany dekret o postępowaniu spadkowym (art. IV pkt 5 przep. wpraw. k.p.c.), stanowią: w § 1 art. 640 — że oświadczenie o prostym przyjęciu spadku lub z dobrodziejstwem inwentarza albo o odrzuceniu spadku może być złożone w państwowym biurze notarialnym lub w sądzie powiatowym, w którego okręgu znajduje się miejsce zamieszkania lub pobytu składającego oświadczenie, a w § 2 — że oświadczenia, o których mowa w paragrafie pierwszym, mogą być również składane w sądzie spadku w toku postępowania o stwierdzenie nabycia spadku. Art. 641 tegoż k.p.c. stanowi w § 4, że jeżeli oświadczenie złożono ustnie, to z oświadczenia sporządza się protokół.

W tym stanie rzeczy, ponieważ k.p.c. nie wspomina o tej drugiej formie, autor pytania wysunął podniesioną w pytaniu wątpliwość, czy do spadków otwartych przed dniem wejścia w życie przepisów kodeksu cywilnego, tj. przed dniem 1 stycznia 1965 r., może być złożone oświadczenie w tej drugiej formie, tj. na piśmie z podpisem urzędowo poświadczonym. Oczywiście przyjąć zarazem należy że termin przewidziany w art. 1015 k.c. do złożenia takiego oświadczenia jeszcze nie upłynął.

Na postawione pytanie należy odpowiedzieć, że przepis art. 1018 § 3 k.c., który przewiduje możliwość złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku, jakkolwiek jest on zamieszczony w przepisach prawa materialnego, jest jednak przepisem proceduralnym. Z tego względu należy go stosować również w wypadkach, gdy składane obecnie oświadczenie dotyczy spadku otwartego przed 1 stycznia 1965 r., albowiem przepisy proceduralne z reguły są stosowane od dnia ich wejścia w życie, choćby stosunek prawny, którego dotyczą, opierał się na poprzednio obowiązującym prawie materialnym.

S. CICHOSZ